

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Запорізька політехніка»

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

**щодо організації самостійної роботи студентів всіх
форм навчання та контрольні завдання для
студентів заочної форми навчання з вивчення
дисципліни**

**“Математичні методи наукових досліджень в
енергетиці”**

для студентів спеціальності
141 «Електроенергетика, електротехніка та
електромеханіка»

2024

Методичні вказівки щодо організації самостійної роботи студентів всіх форм навчання та контрольні завдання для студентів заочної форми навчання з вивчення дисципліни "Математичні методи наукових досліджень в енергетиці" для студентів спеціальності 141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка» / Укл.: Д.О. Кулагін – Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2024 – 27 с.

Укладач: Д.О. Кулагін, д-р техн. наук, професор, професор кафедри ЕПП

Рецензент: Ю.Г. Качан, д-р техн. наук, професор, професор кафедри ЕПП

Відповідальний за випуск: О.А. Шрам, канд. техн. наук, доц., зав. кафедри ЕПП

Затверджено
на засіданні кафедри
«Електропостачання
промислових підприємств»
Протокол № 6 від 31.01.24

Затверджено
на засіданні НМК
електротехнічного факультету
Протокол № 6 від 25.04.24

ЗМІСТ

Особливості самостійного вивчення дисципліни студентами всіх форм навчання.....	4
Практична робота № 1.....	17
Практична робота № 2.....	19
Практична робота № 3.....	21
Практична робота № 4.....	23
Практична робота № 5.....	25
Перелік посилань.....	27

Особливості самостійного вивчення дисципліни студентами всіх форм навчання

Мета викладання дисципліни

- вивчення основних положень математичних методів для проведення досліджень з питань функціонування, проектування, аналізу та керування енергетичними об'єктами;

- математичне забезпечення підготовки фахівців, здатних розв'язувати спеціалізовані задачі та практичні проблеми електроенергетики, що передбачає застосування теорій і методів фізики та інженерних наук і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен отримати такі компетентності:

загальні компетентності:

- Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.
- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

фахові компетентності:

- Здатність вирішувати практичні задачі із застосуванням систем автоматизованого проектування і розрахунків (САПР).

- Здатність вирішувати практичні задачі із залученням методів математики, фізики та електротехніки.

- Здатність вирішувати комплексні спеціалізовані задачі і практичні проблеми, пов'язані з роботою електричних систем та мереж, електричної частини станцій і підстанцій та техніки високих напруг.

- Здатність вирішувати комплексні спеціалізовані задачі і практичні проблеми, пов'язані з проблемами виробництва, передачі та розподілення електричної енергії.

- Усвідомлення необхідності підвищення ефективності електроенергетичного, електротехнічного та електромеханічного устаткування.

- Здатність знаходити, аналізувати та узагальнювати положення нормативно-правових актів, судову практику, положення джерел міжнародного права стосовно галузі енергетики.

Очікувані програмні результати навчання:

- Знати основи теорії електромагнітного поля, методи розрахунку електричних кіл та уміти використовувати їх для вирішення практичних проблем у професійній діяльності.

- Застосовувати прикладне програмне забезпечення, мікроконтролери та мікропроцесорну техніку для вирішення практичних проблем у професійній діяльності.

- Здійснювати аналіз процесів в електроенергетичному, електротехнічному та електромеханічному обладнанні, відповідних комплексах і системах.

- Обирати і застосовувати придатні методи для аналізу і синтезу електромеханічних та електроенергетичних систем із заданими показниками.

- Уміти оцінювати енергоефективність та надійність роботи електроенергетичних, електротехнічних та електромеханічних систем.

- Розв'язувати складні спеціалізовані задачі з проектування і технічного обслуговування електромеханічних систем, електроустаткування електричних станцій, підстанцій, систем та мереж.

- Застосовувати придатні емпіричні і теоретичні методи для зменшення втрат електричної енергії при її виробництві, транспортуванні, розподіленні та використанні.

- Уміти знаходити, аналізувати та узагальнювати положення нормативно-правових актів, судову практику, положення джерел міжнародного права стосовно галузі енергетики.

2. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Методи аналізу та синтезу електротехнічних комплексів промислових підприємств за допомогою варіаційного числення

Тема 1. Вступ.

Значення дисципліни при підготовці фахівців з електротехніки, її зміст, зв'язок з іншими дисциплінами навчального плану.

Рекомендована література та методичні вказівки до вивчення дисципліни.

Основні терміни, визначення, схеми та позначення на них.

Література: [1-7]

Тема 2. Основні поняття варіаційного числення.

Функціонал.

Допустимі лінії.

Близькість функцій.

Класифікація екстремумів.

Література: [1-7] .

Тема 3. Рівняння Ейлера.

Узагальнене рівняння Ейлера.

Умови Лежандра.

Література: [1-7] .

Тема 4. Узагальнення найпростішої задачі варіаційного числення.

Задача з рухомими кінцями.

Умова трансверсальності.

Умова Вейерштрасса-Ердмана.

Функціонали декількох змінних.

Література: [1-7] .

Тема 5. Особливі випадки найпростішої задачі варіаційного числення.

Загальна задача Лагранжа.

Задача Майєра.

Задача Больца.

Варіаційні задачі в параметричній формі.

Канонічна форма рівняння Ейлера.

Задача знаходження екстремуму функціонала, залежного від декількох функцій.

Література: [1-7] .

Тема 6. Загальні принципи використання рівняння Ейлера при вирішенні задач керування електротехнічними комплексами.

Принципи автоматичного керування характеристиками електротехнічних комплексів на основі рівняння Ейлера.

Принципи позиціонування на основі рівняння Ейлера.

Принцип взаємності.

Вибір оптимального передаточного числа редуктора.

Література: [1-7] .

Тема 7. Особливі випадки використання рівняння Ейлера при вирішенні задач керування електротехнічними комплексами.

Керування електротехнічним комплексом з моментом навантаження, залежним від часу.

Граничні умови на нескінченності.

Керування електротехнічним комплексом з моментом навантаження, залежним від швидкості.

Література: [1-7] .

Тема 8. Теорія поля.

Поле екстремалей.

Умови Якобі та Лежандра.

Сильний екстремум.

Умова Вейерштрасса.

Література: [1-7] .

Тема 9. Достатні умови екстремуму.

Необхідні та достатні умови екстремуму.

Екстремуми кусково-неперервних функцій.

Екстремуми кривих з вертикальними відрізками.

Вироджені функціонали.

Література: [1-7].

Тема 10. Задачі на екстремум при наявності обмежень.

Задачі з обмеженнями.

лінійні задачі оптимального керування.

Принцип максимуму.

Синтез оптимального кусково-постійного керування.

Динамічне програмування.

Нестандартні функціонали.

Чисельні методи визначення оптимального керування.

Література: [1-7].

Тема 11. Дослідження питань практичного використання варіаційного числення.

Оптимальне керування електротехнічними комплексами постійного струму при наявності обмежень.

Керування, яке забезпечує мінімум встановленої потужності генератора.

Багатоканальне керування.

Визначення небезпечної динамічної дії.

Керування синхронним машинами.

Література: [1-7].

Змістовий модуль 2. Синтез оптимальних регуляторів для керування електротехнічними комплексами промислових підприємств.

Тема 1. Загальні питання синтезу оптимальних регуляторів.

Проблема реалізації оптимального керування.

Основи теорії випадкових функцій.

Вибір та обґрунтування критерію якості керування.

Обчислення екстремуму наближених функціоналів.

Синтез регуляторів, які забезпечують стійкість системи.

Література: [1-7].

Тема 2. Синтез оптимальних регуляторів для електротехнічних комплексів.

Обчислення лінійних оптимальних операторів.

Синтез регулятора за зарані відомою програмою.

Врахування похибок приладів.

Методика керування регулятором.

Вибір вагових коефіцієнтів.

Література: [1-7].

Тема 3. Оптимальне керування нелінійними системами в умовах невизначеності зовнішніх факторів.

Керовані системи другого порядку.

Синтез ейлеровських регуляторів.

Особливості постановки задач керування.

Література: [1-7].

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Рівняння Ейлера.	10
2	Узагальнення найпростішої задачі варіаційного числення.	10
3	Особливі випадки найпростішої задачі варіаційного числення.	10
4	Загальні принципи використання рівняння Ейлера при вирішенні задач керування електротехнічними комплексами.	10
5	Особливі випадки використання рівняння Ейлера при вирішенні задач керування електротехнічними комплексами.	10
6	Теорія поля.	10
7	Достатні умови екстремуму.	10
8	Задачі на екстремум при наявності обмежень.	10
9	Дослідження питань практичного використання варіаційного числення.	10
10	Загальні питання синтезу оптимальних регуляторів.	10
11	Синтез оптимальних регуляторів.	10
12	Оптимальне керування нелінійними системами в умовах невизначеності зовнішніх факторів.	10
	Разом	120

Індивідуальні завдання

Для студентів заочної форми навчання – 1 контрольна робота, яка полягає у виконанні практичних робіт, наведених нижче.

Для студентів денної форми навчання дві розрахунково-графічних роботи по 2 години.

Методи навчання

Робочою програмою передбачені такі форми організації навчального процесу як лекції, практичні роботи, самостійна робота студентів, консультації та контрольні заходи.

Під час викладання курсу використовуються наступні методи навчання:

- розповідь – для оповідної, описової форми розкриття навчального матеріалу;
- пояснення – для розкриття сутності певного явища, закону, процесу;
- бесіда – для усвідомлення за допомогою діалогу нових явищ, понять;
- ілюстрація – для розкриття предметів і процесів через їх символічне зображення (рисунок, схеми, графіки);
- практична робота – для використання набутих знань у розв’язанні практичних завдань;
- аналітичний метод – уявного (практичного) розкладу цілого на частини з метою вивчення їх суттєвих ознак;
- індуктивний метод – для вивчення явищ від одиничного до загального;
- дедуктивний метод – для вивчення навчального матеріалу від загального до окремого, одиничного;
- проблемний виклад матеріалу – для створення проблемної ситуації.

Очікувані результати навчання з дисципліни

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен отримати такі компетентності:

загальні компетентності:

- Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.
  - Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
  - Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
  - Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- фахові компетентності:

- Здатність вирішувати практичні задачі із застосуванням систем автоматизованого проектування і розрахунків (САПР).

- Здатність вирішувати практичні задачі із залученням методів математики, фізики та електротехніки.

- Здатність вирішувати комплексні спеціалізовані задачі і практичні проблеми, пов'язані з роботою електричних систем та мереж, електричної частини станцій і підстанцій та техніки високих напруг.

- Здатність вирішувати комплексні спеціалізовані задачі і практичні проблеми, пов'язані з проблемами виробництва, передачі та розподілення електричної енергії.

- Усвідомлення необхідності підвищення ефективності електроенергетичного, електротехнічного та електромеханічного устаткування.

- Здатність знаходити, аналізувати та узагальнювати положення нормативно-правових актів, судову практику, положення джерел міжнародного права стосовно галузі енергетики.

Очікувані програмні результати навчання:

- Знати основи теорії електромагнітного поля, методи розрахунку електричних кіл та уміти використовувати їх для вирішення практичних проблем у професійній діяльності.

- Застосовувати прикладне програмне забезпечення, мікроконтролери та мікропроцесорну техніку для вирішення практичних проблем у професійній діяльності.

- Здійснювати аналіз процесів в електроенергетичному, електротехнічному та електромеханічному обладнанні, відповідних комплексах і системах.

- Обирати і застосовувати придатні методи для аналізу і синтезу електромеханічних та електроенергетичних систем із заданими показниками.

- Уміти оцінювати енергоефективність та надійність роботи електроенергетичних, електротехнічних та електромеханічних систем.

- Розв'язувати складні спеціалізовані задачі з проектування і технічного обслуговування електромеханічних систем, електроустаткування електричних станцій, підстанцій, систем та мереж.

- Застосовувати придатні емпіричні і теоретичні методи для зменшення втрат електричної енергії при її виробництві, транспортуванні, розподіленні та використанні.

- Уміти знаходити, аналізувати та узагальнювати положення нормативно-правових актів, судову практику, положення джерел міжнародного права стосовно галузі енергетики.

Засоби оцінювання

Контроль успішності студентів денної форми навчання здійснюється за результатами:

- захисту звітів про виконання практичних робіт;
- двох рубіжних модульних контролів;
- залікової роботи.

Контроль успішності студентів заочної форми навчання здійснюється за результатами:

- захисту звітів про виконання практичних робіт;
- захисту контрольної роботи;
- екзаменаційної роботи.

Критерії оцінювання

Оцінювання успішності студентів здійснюється окремо за кожний модуль на відповідному рубіжному модульному контролі (РМК) за 100-бальною шкалою.

Під час контролю враховуються наступні види робіт:

- робота студента на лекціях оцінюється до 12 балів;
- виконання та захист практичних робіт оцінюється до 60 балів;
- модульні контрольні роботи – до 28 балів (2 роботи 14 балів).

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	для заліку
90 – 100	
82-89	

74-81	зараховано
64-73	
60-63	
35-59	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Рекомендована література

Базова

1. Математичне моделювання в електроенергетиці: Підручник / Кириленко О.В., Сегеда М.С., Буткевич О.Ф., Мазур Т.А. Львів:Вид. «Львівська політехніка», 2010. – 608 с. (2 пр., ел).
2. Перхач В.С. Математичні задачі електроенергетики. – Львів, “Вища школа”, 1989.- 464 с. (50пр).
3. Романюк Ю.Ф. Електричні системи та мережі (Розділ 4.5 Розрахунок режимів електричних мереж на електронно – обчислюваних машинах) – К.: Знання, 2007. – 292 с. (5 пр.).
4. Gelfand I. M. Calculus of Variations / I. M. Gelfand, Izrail Moiseevitch Gelfand, S. V. Fomin. – Courier Dover Publications, 2000 – 232 p. (ел.)
5. Cassel Kevin W. Variational Methods with Applications in Science and Engineering / Cassel Kevin W. – Cambridge University Press, 2013. – 432 p. (ел.)
6. Lebedev L. P. The Calculus of Variations and Functional Analysis with Optimal Control and Applications in Mechanics / Lebedev L. P., Cloud M. J. – World Scientific, 2003. – 436 p. (ел.)
7. Logan J. David. Applied Mathematics / Logan J. David. – 3rd Ed. – Wiley-Interscience, John Wiley & Sons, 2006. – 546 p. (ел.)

Допоміжна

1. Варіаційне числення : навч. посіб. для студ. фіз. спец. ун-тів / В. М. Адамян, М. Я. Сушко ; Одеський національний ун-т ім.

І.І.Мечникова. - О. : Астропринт, 2005. - 128 с.: рис. - ISBN 966-318-340-3

2. Варіаційне числення та методи оптимізації : підручник / О. М. Піддубний, Ю. І. Харкевич ; Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки. - Луцьк : Гадак Ж. В., 2015. - 331 с. - ISBN 978-617-7129-36-2

3. Вступ до математичної фізики. Варіаційне числення та крайові задачі : навч. посіб. для студентів фіз. та інж.-фіз. спец. ВНЗ / В. М. Адамян, М. Я. Сушко ; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. - Одеса : Астропринт, 2014. - 376 с. : рис. - ISBN 978-966-190-912-9

4. Диференціальні рівняння, варіаційне числення та їх застосування : навч. посіб. / [Ф.Г. Гаращенко, В.Т. Матвієнко, В.В. Пічкур, І.І. Харченко]. - К. : Київський ун-т, 2015. - 271 с.

5. Класичні та сучасні методи варіаційного числення : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Г. І. Кошовий, В. М. Павленко, Б. Л. Голінський ; Ін-т інновац. технологій і змісту освіти, Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського "Харк. авіац. ін-т". - Х. : ХАІ, 2011. - 303 с. : рис. - ISBN 978-966-662-246-7

6. Математичне програмування та елементи варіаційного числення : навч.-метод. посіб. / Ф. Г. Вашук, О. Г. Лавер, Н. Я. Шумило ; Ужгород. держ. ін-т інформатики, економіки і права. - Ужгород, 2001. - 169. - ISBN 966-7186-55-5

7. Моклячук М. П. Варіаційне числення. Екстремальні задачі. — К. : ВПЦ "Київський університет", 2010. — 399 с.

8. Основи варіаційного числення : навч. посіб. для студ. вищих навч. закл., які навч. за напрямом підгот. "Механіка" / Е. Л. Гарт ; Дніпропетровський національний ун-т ім. Олеся Гончара. - Д., 2009. - 176 с.: рис. - ISBN 978-966-551-287-5

9. Перестюк М. О., Станжицький О. М., Капустян О. В., Ловейкін Ю. В. Варіаційне числення та методи оптимізації. — К. : ВПЦ "Київський університет", 2010. — 144 с.

Практична робота № 1

Тема: «Інтерфейс середовища MatLab. Введення даних і прості обчислення»

1. Мета роботи:

Освоїти інтерфейс пакета, засоби введенню змінних різних типів, тексту, звичайні обчислення.

2. Завдання

2.1 Обов'язково виконати усі наведені приклади і включити їх до звіту з відповідними короткими коментарями.

2.2 Виконати обчислення згідно завдання (табл. 1.1).

$$Z_4 = \frac{Z}{Z_2},$$

$$Z_5 = \frac{Z}{Z_3},$$

$$Z_6 = \frac{Z}{Z_1},$$

$$Z = Z_1 Z_2 + Z_2 Z_3 + Z_3 Z_1$$

Таблиця 1.1 – Варіанти завдань.

Z_1	Z_2	Z_3
$a(\cos(b^\circ) + i \sin(-c^\circ))$	$a + b i$	$a e^{\frac{\pi}{c} i}$

Варіант завдання обирається за трьома останніми цифрами номера залікової книжки студента. В задачах практичної роботи даний номер позначається літерами:

a – третя з кінця цифра номера залікової книжки;

b – друга з кінця цифра номера залікової книжки (передостання цифра номера);

с – остання цифра номера залікової книжки.

Результат зберегти.

2.3 Скласти звіт, відповісти на контрольні питання.

3. Контрольні питання

1. Перелічити тематичні підкаталоги MatLab (toolbox) та їх призначення.

2. Робочій стіл пакету MatLab (меню, інструменти).

3. Типи та формати даних; системні змінні.

4. Елементарні математичні функції пакету.

5. Основні команди керування командного режиму

6. Основні засоби формування числових масивів (матриць та векторів).

7. Операції з масивами, розв'язання систем лінійних рівнянь.

8. Знайти скалярний добуток векторів $\vec{V}_1$ та $\vec{V}_2$.

9. Знайти довжину вектора. Використати формулу $l = \sqrt{x^2 + y^2 + z^2}$, де x , y , z – різниці координат початку та кінця вектора по осям $\vec{x}$, $\vec{y}$, $\vec{z}$.

10. Знайти кут між двома заданими векторами $\vec{a}$ та $\vec{b}$.

11. Знайти елементи головної діагоналі матриці A та її “слід”, максимальні та мінімальні елементи у її стовпцях та стрічках.

12. Відсортувати стовпці та стрічки матриці за вказівкою викладача, знайти які елементи несортованої матриці більше (менше) значення, заданого викладачем.

У звітах робіт мають бути:

- назва та мета роботи ;
- приклади роботи з короткими коментарями;
- опис виконання індивідуального завдання;
- письмова відповідь на контрольні запитання, вказані викладачем;
- висновки про роботу.

- **Практична робота № 2.**
Тема: «Оформлення результатів обчислень»

1. Мета роботи:

Навчитися будувати дво- та тривимірні графіки, що подають результати обчислень або експериментальних досліджень.

2. Завдання на роботу

2.1 Ознайомитись зі змістом методичних вказівок. Обов'язково виконати усі наведені приклади і включити їх до звіту з відповідними короткими коментарями.

2.2 Відповідно до індивідуального завдання побудувати графіки (табл. 2.2).

Таблиця 2.2 — Варіанти завдань.

Функція	Завдання 1			Завдання 2					
	x_n	x_k	h	x_1	x_2	x_3	x_4	x_5	x_6
$y = \frac{\sqrt{ax - b} \cdot e^c}{tg^3 x}$	2.5	9	0.5	5.63	3.53	5.01	5.28	1.35	7.23

2.3 Скласти звіт, відповісти на контрольні питання.

3. Контрольні питання

1. Основні команди побудови двовимірних та тривимірних графіків.

У звітах мають бути:

- назва та мета роботи ;

- приклади з п.3 роботи з короткими коментарями;
- опис виконання індивідуального завдання;
- письмова відповідь на контрольні запитання, вказані викладачем;
- висновки про роботу.

Практична робота №3.

Тема: «Використання m-файлів для інженерних розрахунків»

1. Мета роботи:

Отримати навички програмування у MatLab, навчитися використовувати програми для інженерних розрахунків.

2. Завдання на лабораторну роботу

2.1 Ознайомитись зі змістом пункту 3 методичних вказівок, **обов'язково виконати всі приклади та додати їх до звіту.**

2.2 Зробити файли-сценарії та файли-функції з декількома вхідними та вихідними параметрами на основі індивідуальних завдань до лабораторних робіт №1 та №2; самостійно змінити значення фізичних параметрів у прикладі з п.3.2, отримані результати порівняти з заданими, занести у звіт, зробити висновки.

2.3 Скласти звіт, відповісти на контрольні питання.

3. Контрольні питання

1. Види m-файлів.
2. Порядок створення файлів-сценаріїв.
3. Порядок створення файлів-функцій.
4. Призначення команд та параметрів `fsolve`, `spline`, `options`.
5. Перелічіть та поясніть методи розв'язання лінійних та нелінійних рівнянь

У звітах робіт мають бути:

- назва та мета роботи ;
- опис виконання індивідуального завдання;
- письмова відповідь на контрольні запитання, вказані викладачем;
- висновки про роботу

Практична робота №4.

Тема: «Циклічні оператори та організація розгалужень і діалогу з користувачем у середовищі пакета MatLab»

1. Мета роботи:

Навчитися складати нелінійні програми, організовувати діалогові програми і використовувати їх для інженерних розрахунків.

2. Завдання на роботу

2.1 Ознайомитись зі змістом методичних вказівок.

2.2 Відповідно до індивідуальних завдань написати програми з використанням керуючих операторів та операторів розгалуження:

$$c = \left(0.048 \frac{1}{a} - \left(\frac{1}{b} \right)^{-2.2} \right) \cdot \ln c; k = 3 \sin a + \cos b$$

$$l = \left\{ \begin{array}{l} \operatorname{th}(c - 2k), \text{ при } |c + k| > 2a \\ \ln(|c - 2k|), \text{ при } |c + k| \leq 2a \end{array} \right\}$$

2.3 Скласти звіт, відповісти на контрольні питання.

3. Контрольні питання

1. Пояснити роботу керуючих умовних операторів.
2. Пояснити роботу операторів циклу.
3. Застосування операторів break та pause.

У звітах мають бути:

- назва та мета роботи ;
- опис виконання індивідуального завдання;
- письмова відповідь на контрольні запитання, вказані викладачем;
- висновки про роботу.

Практична робота №5.

Тема: «Чисельні та символні методи розв'язання типових математичних та інженерних задач»

1. Мета роботи:

Навчитися проводити числове та символне інтегрування та диференціювання функцій, розв'язувати системи диференційних рівнянь у числовій та символній формах, проводити операції над поліномами, застосувати зворотне перетворення Лапласа, проводити апроксимацію функцій та обчислення границь.

2. Завдання на лабораторну роботу

2.1 Ознайомитись зі змістом пункту 3 методичних вказівок, виконати всі приклади та обов'язково включити їх до звіту.

2.2 Провести числове інтегрування та диференціювання функцій, знайти нулі та мінімуми функцій, заданих до лабораторної роботи №2 (для побудови дво - та тривимірних графіків). Провести символні обчислення та перетворення.

2.3 Використати різні засоби для розв'язання диференційних рівнянь.

2.4 Виконати перетворення Фур'є згідно завдання з даної лабораторної роботи.

2.5 Самостійно задати поліноми і провести з ними дії, аналогічні описаним у п. 2.3.

2.6 Отримати та проаналізувати перехідну характеристику системи згідно п. 2.4 та вказівкам викладача.

2.7 Скласти звіт, відповісти на контрольні питання.

3. Контрольні питання

1. Яке виконується числове інтегрування у MatLab.

2. Які дії можна виконати, використовуючи символічну математику.

3. Скласти рівняння дотичної до графіку функції $y_1=x^3-y^2$ у точці $x_0=-1$, та спростити вираз.

4. Знайти площу замкнутої фігури, що лежить між графіками функцій $y_1=-x^3$; $y_2=8/3x^{1/2}$; $y_3=8$.

5. Як виконується розв'язування диференціальних рівнянь чисельними та символічними методами. Порівняти їх.

6. Що таке пряме та зворотне перетворення Лапласа. Призначення, організація у пакеті MatLab.

7. Які дії над поліномами дозволяє MatLab. Види апроксимацій.

У звітах мають бути:

- назва та мета роботи ;
- приклади з п.3 роботи з короткими коментарями;
- опис виконання індивідуального завдання;
- письмова відповідь на контрольні запитання, вказані викладачем;
- висновки про роботу.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Островерхов М.Я., Пижов В.М. Моделювання електромеханічних систем в Simulink: Навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: ВД «Стилос», 2008. – 528 с.

2. Чорний О.П., Титюк В.К. Особливості дослідження моделей систем електроприводу в Simpowersystems із ключовими елементами // Електромеханічні і енергозберігаючі системи. – Кременчук: КрНУ, 2013. – Вип. 3/2013 (23). – С. 33–48.

3. Чорний О. П., Луговой А. В., Родькін Д. Й., Сисюк Г. Ю., Садовой О. В. Моделювання електромеханічних систем: підручник. Кременчук, 2001. 410 с.

4. Чорний О. П., Толочко О. І., Титюк В. К., Родькін Д. Й., Чекавський Г. С. Математичні моделі та особливості чисельних розрахунків динаміки електроприводів з асинхронними двигунами : монографія. Кременчук : ПП Щербатих О. В., 2016. 300 с.

5. Wang Xi-Fan Modern Power Systems Analysis / Xi-Fan Wang, Yonghua Song, Malcolm Irving. – New York, NY, USA: Springer Science+Business Media, LLC, 2008. – 559 p.

6. Watson N. Power systems electromagnetic transients simulation / Neville Watson, Jos Arrillaga. – London: Institution of Engineering and Technology, 2007. – 449p.